

बार्हस्पत्यो भरद्वाजः। इन्द्रः, ८ अभ्यावर्ती चायमानः (दानं)। त्रिष्टुप्

किमस्य मदे किम्वस्य पीताविन्द्रः किमस्य सख्ये चकार।

रणा वा ये निषदि किं ते अस्य पुरा विविद्रे किमु नूतनासः ॥ ६.०२७.०१

अस्य- एतस्य सोमस्य रसे। मदे- हर्षे। किम्। अस्य पीतौ- रसानुभूतौ। किम्। इन्द्रः। अस्य-
एतस्य रसस्य। सख्ये- मैत्र्याम्। किम्। चकार- अकरोत्। अस्य- एतस्य। निषदि- सद्ने।
रणा- रममाणाः। पुरा- पुराणाः। नूतनासः- नूतनाः। किम्। विविद्रे- लब्धवन्तः ॥१॥

सदस्य मदे सदस्य पीताविन्द्रः सदस्य सख्ये चकार।

रणा वा ये निषदि सत्ते अस्य पुरा विविद्रे सद् नूतनासः ॥ ६.०२७.०२

अस्य। एतस्य रसस्य। मदे- हर्षे। सत् चकार। अस्य पीतौ- रसानुभूतौ। सत्। इन्द्रस्य। अस्य-
रसस्य। सख्ये- मैत्र्याम्। सत् चकार। अस्य- रसस्य। निषदि- सद्ने। रणाः- रममाणाः। पुरा-
पुराणाः। नूतनासः- नूतनाः। ते- त्वत्तः। सत्। विविद्रे- लेभिरे ॥२॥

नहि नु ते महिमनः समस्य न मघवन्मघवत्त्वस्य विद्म।

न राधसोराधसो नूतनस्येन्द्र न किर्ददृश इन्द्रियं ते ॥ ६.०२७.०३

ते- तव। समस्य- समस्तम्। महिमनः- महिमानम्। न। विद्म- जानीमः। मघवन्- हे सम्पद्वन्।
मघवत्त्वस्य- ते लक्ष्मीं न जानीमः। नूतनस्य- अभिनवाम्। ते- तव। राधसोराधसः- संसिद्धिम्।
न जानीमः। इन्द्र- परमेश्वर। ते- तव। इन्द्रियम्- ईशानशक्तिम्। नकिः- न कोपि। ददृशे-
अपश्यत् ॥३॥

एतत्त्यत्त इन्द्रियमचेति येनावधीर्वरशिखस्य शेषः।

वज्रस्य यत्ते निहतस्य शुष्मात्स्वनाच्चिदिन्द्र परमो ददार ॥ ६.०२७.०४

येन । वरशिखस्य- उत्कृष्टस्य । शेषः- अंशभूतस्त्वम् । अवधीः- वृत्राणि हतवान् । त्यत्- तत् । एतत् । ते- तव । इन्द्रियम्- ईशनम् । अचेति- ज्ञायते । इन्द्र- परमेश्वर । परमः- श्रेष्ठः सन् । निहतस्य- प्रेरितस्य । वज्रस्य । शुष्मात्- बलात् । स्वनात्- शब्दात् । ददार- वृत्राणि विदारितवान् ॥४॥

वधीदिन्द्रो वरशिखस्य शेषोऽभ्यावर्तिने चायमानाय शिक्षन् ।

वृचीवतो यद्धरियूपीयायां हन्यूर्वे अर्धे भियसापरो दर्तुः ॥ ६.०२७.०५

वरशिखस्य शेषः- उत्कृष्टांशः । इन्द्रः । अभ्यावर्तिने- प्रपन्नाय । चायमानाय- सत्सङ्घातकृते । चिङ्- चयने । शिक्षन्- यच्छन् । वधीत्- वृत्राणि नाशितवान् । यत्- यदा । हरियूपीयायाम्- प्राणयामसम्बन्धिभावनायां सत्याम् । हरीणां प्राणाश्वानां यूपेन बन्धेन सम्बन्धिता हरियूपीया । वृचीवतः- उच्छेदकानिति वैदिककोशः । हन्- चित्तस्य अप्रज्ञाभागे वासनामयेऽवधीत् । तदा । पूर्वे अर्धे- पूर्वभागे । चित्तस्य प्रज्ञाभागे । अपरः- योऽन्य आगतः अप्रज्ञाभागात् स वृत्रः । भियसा- भीत्या । दर्तु- दीर्णोऽभवत् । ज्ञातावरणादज्ञातावरणं बलवत्तरं रोगवत् । अज्ञातावरणनाशे प्राप्तेऽस्माकं स्थितिः कथं भवेदिति ज्ञातावरणं दीर्णमभवत् । अथवा अज्ञातावरणं ज्ञातावरणकारणम् । कारणनाशेन कार्यनाशः स्वयमभवत् यथा रोगकारणनाशेन रोगनाशः । आत्मा यक्ष्मस्य नश्यतीति श्रुतेः ॥५॥

त्रिंशच्छतं वर्मिण इन्द्र साकं यव्यावत्यां पुरुहूत श्रवस्या ।

वृचीवन्तः शरवे पत्यमानाः पात्रा भिन्दाना न्यर्थान्यायन् ॥ ६.०२७.०६

इन्द्र- परमेश्वर । पुरुहूत- बहुभिराहूत । श्रवस्या- कीर्तिकामाः । वृचीवन्तः । शरवे- त्वां हिंसितुम् । पत्यमानाः- सरन्तः । पात्रा- पात्राणि रसोपलब्धिस्थानानि प्रतीकभूतानि । भिन्दानाः- भिन्दन्तः । त्रिंशच्छतम्- प्रभूताः । वर्मिणः- कवचभृतः । साकम्- युगपदेव । यव्यावत्याम्- वीरभूम्यामिति वैदिककोशः । न्यर्थानि- अनर्थमेव । आयन्- प्रापुः । नष्टप्राया अभवन् ॥६॥

यस्य गावावरुषा सूयवस्यू अन्तरू षु चरतो रेरिहाणा।

स सृञ्जयाय तुर्वशं परादावृचीवतो दैववाताय शिक्षन् ॥ ६.०२७.०७

यस्य । गावौ- गन्तारौ अश्वौ प्राणतुरगौ । अरुषा- रोचमानौ । सुयवस्यू- भोगकामौ । रेरिहाणा- लेलिहानौ । अनुभवन्तौ । अन्तः । सु- सुष्ठु । चरतः । सः- असाविन्द्रः । दैववाताय- दिव्यप्राणाय । वृचीवतः- उच्छेदकान् । शिक्षन् । सृञ्जयाय- प्राप्तशत्रुजेत्त्रे । तुर्वशम्- क्षिप्रकारिणम् । परादात्- प्रददौ ॥७॥

द्वयाँ अग्ने रथिनौ विंशतिं गा वधूमतो मघवा मह्यं सम्राट्।

अभ्यावर्ती चायमानो ददाति दूणाशेयं दक्षिणा पार्थिवानाम् ॥ ६.०२७.०८

अभ्यावर्ती । चायमानः- वर्धमानः । सम्राट्- राजा । मघवा- इन्द्रः । वधूमतो रथिनो विंशतिम्- प्रभूतप्राणवडवायुक्तरथाग्रहणप्रतीकान् । द्वयान्- अभ्युदयनिःश्रेयससाधने । गाः- धेनूश्चिद्रश्मीन् । मह्यम्- मे । अग्ने । ददाति- यच्छति । इयम्- एतत् । पार्थिवानाम्- पार्थिवानामिन्द्रवरुणादीनाम् । दक्षिणा- दानम् । दूणाशा- नाशयितुमशक्यम् ॥८॥